

IZVJEŠTAJ O RADU ZAVODA ZA STATISTIKU U 2010. GODINI

U cilju kontinuiranog razvoja statističkog sistema Crne Gore, Zavod za statistiku nastavlja proces harmonizacije zvanične statistike sa standardima EU.

Potpuna harmonizacija svih statističkih istraživanja prema „acquis communautaire“, koji se odnosi na statističku oblast, glavni je cilj Zavoda za statistiku u predstojećem periodu.

Statistika realizuje i razvija svoje aktivnosti po dinamici predviđenoj:

- Programom statističkih istraživanja 2009.-2013 godine;
- Godišnjim planom sprovođenja istraživanja, koji se donosi svake godine sa ciljem izvršavanja Programa;
- Strategijom razvoja statistike 2009.-2012.godine i
- Nacionalnim programom integracije Crne Gore u EU (poglavlje 3.18 Statistika).

Sve aktivnosti i razvoj statistike definisane su prema „acquis communautaire“, kroz sledeća dokumenta:

- Community Statistical Programme 2008.-2012.,
- Statistical work programme of the Commission i
- Statistical Requirements Compendium.

U toku 2010. godine Zavod za statistiku je sa jedne strane redovno realizovao sva statistička istraživanja predviđena Godišnjim planom statističkih istraživanja, a sa druge strane nastavio harmonizaciju istih, sa regulativama EU.

U martu 2010. godine Zavod odgovorio na dodatna pitanja iz Upitnika EK koja su se odnosila na Poglavlje 18. Statistika. Pored toga, Zavod je direktno ili indirektno učestvovao u davanju odgovora u drugim poglavljima.

U decembru je završio poglavlje 3.18 Statistika Nacionalnog programa za integraciju Crne Gore u EU za period 2011. - 2015.godine.

Usvojena dokumenta tokom 2010. godine:

- Zakon o popisu stanovništva, domaćinstava i stanova u 2011. godini.
- Godišnji plan statističkih istraživanja za 2011. godinu i
- Kalendar objavljivanja statističkih podataka za 2011.godinu.

Procesuirana dokumenta prema nadležnim organima:

- Zakona o klasifikaciji djelatnosti,
- Zakona o zvaničnoj statistici i statističkom sistemu Crne Gore i
- Uredba o standardnoj klasifikacije zanimanja.

Aktivnosti na međunarodnom planu u 2010. godini:

- IPA 2007 nacionalni projekat – projekat je počeo avgusta 2009. godine i pokriva tri komponente: sistem kvaliteta u statistici, ekonomsku i biznis statistika. Redovnim posjetama ključnih i kratkoročnih eksperata, projekat teče po utvrđenom planu,
- IPA 2008 višekorisnički projekat – pokrenut je 1. decembra 2009. godine i obuhvata razdoblje od 20 mjeseci. Kompanija ICON Institut je zadužena za njegovu implementaciju. Program obuhvata 11 pilot projekata (statistika spoljne trgovine; statistika cijena-JPP; statistika cijena –HICP; priprema za popis stanovništva; statistika slobodnih radnih mjesta; nacionalni računi; računi gazdinstava za poljoprivredu; prenos rezultata iz Evropskog statističkog sistema u Eurostat; strukturalna biznis statistika; PRODCOM i biznis statistika),
- IPA 2009 višekorisnički projekat – pokrenut je 1 decembra 2010. godine i obuhvata razdoblje od 24 mjeseca. Kompanija ICON Institut je zadužena za njegovu implementaciju. Program obuhvata 10 pilot projekata (statistika spoljne trgovine; statistika cijena-PPP, nacionalni računi, bilans plaćanja, anketa o troškovima rada, indeks troškova rada, statistika migracija, statistika energije, diseminacija, podrška korisnicima),
- IPA 2010 nacionalni projekat – završni predlog projekta prosljeđen na uvid. Zavod je pozitivno odgovorio, usaglasio se sa predlogom projekta. Predlog prosljedjen Evropskoj Komisiji gdje se očekuje konačan odgovor,
- Međunarodni monetarni fond – jednogodišnji projekat pomoći u oblasti nacionalnih računa kroz misiju dugoročnog eksperta (avgust 2009. – avgust 2010. godine). Takođe, kratkoročne misije pomoći u istoj oblasti će se nastaviti i budućnosti,
- Sida Regionalni projekat – organizovanje sastanaka na koje prisustvuju predstavnici Zavoda, a koji su finansirani kroz IPA višekorisničke projekte,

- Globalna procjena statističkog sistema Crne Gore - prilagođena globalna procjena Zavoda za statistiku Crne Gore (AGA) je urađena u okviru EU finansiranog projekta "Globalne procjene statističkih sistema zemalja kandidata i potencijalnih kandidata kao i ENP zemalja "od strane procjenjivačkog tima uključujući eksperte iz ICON-INSTITUT Public Sector GmbH i Evropske komisije (Eurostat). Misija je održana u periodu od 8.- 12. marta 2010. godine. Nakon misije, dostavljen je izvještaj sa preporukama.

Kratak opis realizovanih i preduzetih aktivnosti u realizaciji statistička istraživanja:

- Bruto domaćeg proizvoda (BDP) za 2009-u objavljen u septembru 2010. god. Kao rezultat bolje implementacije propisanih metodologija u sistemu nacionalnih računa, ESA 95 i SNA 93, dobijeni su relevantni pokazatelji koji se odnose na rast, vrijednost i strukturu BDP-a. Bruto domaći proizvod Crne Gore u tekućim cijenama za 2009. godinu iznosio je 2 980,9 miliona eura, stopa realnog rasta izračunata kao odnos BDP u stalnim cijenama 2009. godine i BDP u tekućim cijenama 2008. godine bila je negativna i iznosila je 5.7 procenata, dok je nominalni rast izračunat kao odnos BDP-a u tekućim cijenama tekuće godine i BDP-a u tekućim cijenama prethodne godine bio negativan i iznosio je 3.4%. Rezultati obračuna su poboljšani i time što se prvi put sproveo obračun stalnih cijena po potrošnoj metodi.

U cilju poboljšanja kvaliteta obračuna godšnjeg bruto domaćeg proizvoda (BDP) po proizvodnoj metodi, kao i uvođenja kvartalnog obračuna BDP-a, Zavod je tokom 2010.godini izvršio pripreme za uvođenje pilot istraživanja o Prihodima, rashodima i zalihama (PRZ) koji će se sprovoditi u toku 2011 godine. Statistički upitnik PRZ je kreiran u skladu sa aktuelnim računovodstvenim standardima i kontnim okvirom u Crnoj Gori. Svrha kreiranja i budućeg sprovođenja istraživanja PRZ jeste dobijanje detaljnijih podataka neophodnih za obračun najvažnijeg ekonomskog indikatora - BDP-a.

Usvojena praksa da se podatak o BDP-u objavljuje u septembru mjesecu tekuće godine za prethodnu godinu.

Tokom 2010. godine u sklopu projekta IPA 2008 višekorisničkog programa pomoći djelimično se ažurirala i publikacija "Detaljni opis izvora i metoda za obračun nacionalnih računa". Krajnji rok za ažuriranje ovog dokumenta je mart mjesec 2011. godine.

- Indeksa potrošačkih cijena u skladu sa metodologijom EUROSTAT-a. Objavljivanje podatka je na mjesečnom nivou.
- Zavod je prepoznao činjenicu da mora proizvoditi kvalitetne stope inflacije, pa je shodno tome pristupio izradi novih upitnika za snimanje cijena na malo.

Novi upitnici su urađeni na osnovu COICOP klasifikacije tj. podijeljeni su u 12 divizije, koje pokrivaju ukupno 39 homogenih grupa proizvoda i usluga. Na taj način će se u određenim djelovima snimati homogeni proizvodi.

U toku 2011. godine počće se sa primjenom ovih upitnika njihovim slanjem na teren.

➤ Za Harmonizovani indeks potrošačkih cijena napravljen je plan za uvođenje ovog indeksa, napravljena je optimalna lista reprezentativnih proizvoda i usluga koji će se snimati za potrebe ovog indeksa. Započete su aktivnosti u prikupljanju cijena proizvoda i usluga, snimanje će početi u januaru 2011. godine.

Planom je definisano da se ovaj indeks počne objavljivati od februara 2011. godine.

➤ Indeks proizvođačkih cijena (cijena proizvođača industrijskih proizvoda) objavljivao se mjesečno u skladu sa planom i programom statističkih cijena.

➤ Kod cijena proizvođača industrijskih proizvoda na domaćem tržištu, cijena proizvođača industrijskih proizvoda za izvoz i cijena industrijskih proizvoda iz uvoza, prikupljene su cijene, izvršena je njihova kontrola, unos i obrada.

➤ Prevedena je indeksna lista sa klasifikacije NACE-rev1 na NACE- rev2 do nivoa proizvoda .

➤ U okviru projekta Pariteta kupovne moći u 2010. godini realizovana su dva istraživanja za potrošna dobra: „Aparati za domaćinstvo“ i „Transport, hoteli i restorani“.

➤ Realizovano je istraživanje u oblasti građevinarstva prema planu i programu za 2010. godinu.

U statistici spoljne trgovine, u toku 2010. godine urađeno je sljedeće:

➤ U skladu sa Godišnjim planom statističkih istraživanja za 2010. godinu urađena su mjesečna saopštenja spoljne trgovine, kao i podaci za Statistički godišnjak za 2010.godinu,

➤ Izrađena je nova forma i sadržina saopštenja spoljne trgovine,

➤ Primjenjen je specijalni sistem trgovine kod obrade i publikovanja spoljnotrgovinskih podataka,

➤ Izrađen je upitnik globalne procjene statističkog sistema Crne Gore,

➤ Održani su redovni sastanci sa predstavnicima Uprave carina i Centralne banke Crne Gore,

➤ Urađena je priprema za izradu Indeksa jediničkih vrijednosti,

➤ Održana je jedna misijska posjeta sa dva eksperta. Jedan ekspert je bio zadužen za unapređene metodologije i sagledavanje trenutnog stanja u statistici spoljne trgovine. Drugi ekspert je bio zadužen za tehničku podršku i pomoć oko problema vezanih za program Eurotrace, koji je doniran od strane Eurostata,

➤ Izvršena je reviziju spoljnotrgovinskih podataka za period 2005.-2009. godine u cilju metodološke usaglašenosti. Na ovaj način postignuta je jednobraznost i potpuna uporedivost podataka. Urađeno je novo saopštenje spoljne trgovine sa revidiranim podacima,

➤ Implementirana je nova klasifikacija, klasifikacija po ekonomskim kategorijama BEC (Broad Economic Category).

U Zavodu se sprovodi istraživanje strukturalne biznis statistike iz kojeg se dobijaju najznačajniji podaci o poslovanju preduzeća i njegovih jedinica. Takođe se vrši konstantno ažuriranje registara, sa evidentiranjem svih nastalih promjena.

Urađen je i novi dio Biznis registra koji se odnosi na Grupe preduzeća, stvorena je baza podataka na osnovu istraživanja o poslovanju srednjih i velikih preduzeća, njihovim vlasnicima i pripadanju pojedinim grupama preduzeća izvan Crne Gore.

Značajno smo učestvovali u smanjenju biznis barijera tj. da se privrednim subjektima olakša postupak registracije biznisa, tako da je dio posla koji se obavljao u Zavodu (tačnije, dodjeljivanje matičnih brojeva privrednim subjektima) poslije stručne pomoći koju smo pružili, prešao od 1.juna 2010. godine u nadležnost Centralnog registra Privrednog Suda. U administrativnom registru koji je u našoj nadležnosti od tog datuma vode se samo ustanove, državni organi, nevladine organizacije, sindikalne organizacije i sportske organizacije.

Pripremljena je i spremna za implementaciju klasifikacija djelatnosti NACE Rev.2. Statistički biznis registar i statistička istraživanja koja su na njoj bazirana prevedena su na novu klasifikaciju, urađene su vremenske serije i podaci su "vraćani" na baznu 2005. godinu. Jedan određeni vremenski period primjenjivaće se "double coding", zbog potrebe određenih istraživanja. Biznis registar se nalazi pred uvođenjem novih KAU jedinica prema vrsti djelatnosti i primjeni jednog veoma komplikovanog metoda određivanja pretežne djelatnosti kakav je "Top down" metod.

Istraživanje vezano za turizam obogaćeno je uključivanjem ankete o potrošnji domaćinstva da bi se dobili podaci koji su neophodni u pripremi za uvođenje satelitskih računa u turizmu. Uvedeno je i uspješno sprovedeno kvartalno istraživanje o prometu u uslugama, koje će se sprovoditi za potrebe kvartalnog obračuna BDP-a. Urađen je značajan dio priprema za početak obračuna indeksa industrijske proizvodnje, umjesto dosadašnjeg obračuna prema količini, na vrijednosni, odnosno prema prometu.

Značajni naponi se ulažu na unapređenju statistike energetike, jer svakodnevno raste broj zahtjeva i potreba za njom.

Preduzete su aktivnosti u sprovođenju kvartalnog istraživanja o građevinskim dozvolama, gdje i pored velikog broja sastanaka i kontakata sa pojedinim izvještajnim jedinicama, (tj. Sekretarijatima za urbanizam), nijesmo uspjeli da ostvarimo saradnju koja bi nam omogućila objavljivanje ovih podataka .

Kontinuirano praćenje statistike rođenja, umiranja, sklopljenih i razvedenih brakova nastavljeno je i u 2010. godini. Izvršena je procjene broja stanovnika po polu, pojedinačnim godinama starosti i po opštinama. Kod statistike migracija prate se unutrašnje i spoljašnje migracije.

Za sva navedena istraživanja dinamika pristizanja podataka je mjesečna, dok je publikovanje rezultata godišnje. Mjesečno objavljivanje prvih rezultata obavljalo se kroz Mjesečni statistički pregled, u skladu sa rokovima preciziranim u Godišnjem planu statističkih istraživanja za 2010. godinu. Takođe su, u skladu sa rokovima preciziranim u Kalendaru objavljivanja podataka pripremljeni podaci koji se publikuju u Statističkom godišnjaku, kao i podaci za web sajt i to konačni podaci za sva

istraživanja za 2009. godinu. Objavljeno je i saopštenje o prirodnom kretanju stanovništva i unutrašnji migracioni tokovi u Crnoj Gori u 2009. godini.

U okviru priprema za sprovođenje Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova u 2011. godine, formirano je tijelo za rukovođenje priprema popisa koje je usvojilo plan aktivnosti, kao i budžet za sprovođenje popisa. Takođe, radilo se na pripremi instrumenata za sprovođenje popisa - popisnih obrazaca, Uputstva za popisivače, Metodološkog uputstva i ostalih uputstava u skladu sa zakonom. U oktobru je održana pred-instruktaža za državne instruktore za popis. Sprovedeno je i niz drugih aktivnosti u cilju pripreme i realizacije popisa.

U maju 2010.godine objavljeno je godišnje saopštenje Ankete o potrošnji domaćinstava u 2009.godini, shodno Godišnjem planu i Programu statističkih istraživanja. Saopštenje je objavljeno na sajtu Zavoda. Kontinuirano se radi kontrola prispjelog materijala sa terena, priprema materijala za obradu i kontrola za osam mjeseci 2010.godine.

➤ Minimalna potrošačka korpa zvanično je objavljena januara 2010. godine. Objavljena su saopštenja na sajtu Zavoda za jedanaest mjeseci 2010. godine prema Godišnjem planu i Programu statističkih istraživanja.

➤ Analize siromaštva za 2009. godinu, objavljeno je u novembru 2010.godine. Podaci su pripremljeni na osnovu Ankete o potrošnji domaćinstava. Saopštenje je objavljeno na web-sajtu Zavoda.

➤ Istraživanju o zaposlenima i zaradama, objavljeno je na web-sajtu Zavoda i u Mjesečnom statističkom pregledu, prema Godišnjem planu i Programu statističkih istraživanja, .

➤ Preduzete su aktivnosti u realizaciji kvartalnog istraživanje o troškovima rada. Istraživanjem se prikupljaju podaci o ukupnim troškovima poslodavca po osnovu angažovanja radne snage. Prikupljeni podaci, primjenom odgovarajućih metoda, pružaju mogućnost da se sagleda nivo, struktura i obim troška na tržištu radne snage Crne Gore.

➤ U statistici obrazovanja, istraživanja i razvoja, kulture , pravosuđa i uprave, sprovedena su sva istraživanja prema Godišnjem planu i Programu statističkih istraživanja i ispoštovani su rokovi iz Kalendara objavljivanja statističkih podataka za 2010. godine.

U okviru odsjeka statistike obrazovanja, istraživanja i razvoja, kulture , pravosuđa i uprave, zaposleni su prisustvovali prvoj regionalnoj radionica o jačanju statistike, za oblast pravosuđa i unutrašnjih poslova na zapadnom Balkanu, koja je održana u Skoplju i trening projektu „Koordinirano statističko izvještavanje Eurostata i UN-a“ u organizaciji kancelarije UN za organizovani kriminal i droge, u saradnji i uz podršku Ministarstva pravde Crne Gore, u Podgorici. Takođe, održan je sastanak sa predstavnicima UNESCO- a i Ministarstva obrazovanja i nauke sa ciljem da se poboljša kvalitet i desiminacija podataka, u oblasti obrazovanja.

U okviru proizvodne statistika, koja obuhvata stočnu proizvodnju i biljnu proizvodnju, urađeni su podaci za 2009 godinu o površinama, voćnim stablima, čokotima vinove loze, proizvodnji i domaćoj preradi, kao i podaci o broju i bilansu stoke, podaci o proizvodnji mlijeka, jaja, vune i meda.

➤ Po prvi put sproveden je Popis poljoprivrede u Crnoj Gori. Sproveden je u period od 7.- 21. juna 2010.godine. Popisana su sva porodična poljoprivredna gazdinstva anketnom metodom od ``vrata do vrata``, kao i poslovni subjekti poštanskom metodom. Objavljeni su preliminarni podaci u julu 2010.godine. Konačni podaci će se objaviti sukcesivno do kraja 2011. godine.

➤ U okviru agromonetarne statistike sprovedeno pilot istraživanja kvartalnih izvještaj o rashodima i poljoprivrednoj proizvodnji gazdinstva, kao i pilot istraživanje o cijenama.

➤ U okviru statistike ribarstva dobijeni su podaci za 2009. godinu o ulovu slatkovodne i morske ribe, zaposlenom osoblju, o ribarskim objektima, plovnim sredstvima, ribarskoj opremi, proizvodnji i ulovu ribe, proizvodnji ikre i mladi i potrošnji hrane u ribnjacima.

➤ U okviru statistika Zaštite životne sredine prati se statistika otpada u okviru koje su dobijeni podaci o komunalnom otpadu po opštinama. Prikupljeni su ali nijesu obrađeni i objavljeni podaci o industrijskom otpadu. Isti će se objaviti u 2011. godini.

➤ U okviru statistike voda dobijeni su podaci o iskorišćenosti i upotrebi vode prema izvorima snabdijevanja i načinu upotrebe, otpadnim vodama, prečišćavanju otpadnih voda, ponovno upotrebljavanje i recirkulacione vode, uređajima za prečišćavanje otpadnih voda i hlađenju, svojina, vrijednost, troškovi održavanja i korišćenje uređaja, broj izrečenih kazni zbog nepridržavanja propisa o zaštiti voda i dr. Zahvatanje vode i vrste izvorišta i sistema, broj korisnika sistema, objekti i uređaji za navodnjavanje, način navodnjavanja i navodnjavane površine i dr. Količine zahvaćene i preuzete vode iz svih vodozahvata, kao i kvalitet tih voda određen prema klasi vode.

➤ U okviru statistike vazduha prikupljeni su i tabelirani podaci o potrošnji goriva i sirovina u pogonske i tehnološke svrhe.

➤ U statistici šumarstva podaci o proizvodnji šumskih sortimenat za 2010. godinu, kao i podaci za 2009. godinu o gajenju šuma, podaci o iskorišćavanju državnih i privatnih šuma, podaci o štetama u državnim šumama i o štetama od požara u privatnim šumama, kao i prikupljeni i obrađeni, ali ne i objavljeni podaci o građevinskim objektima, saobraćajnicama i mehanizaciji. Prikupljeni su i objavljeni podaci o lovstvu za 2010 godinu.

U Zavodu za statistiku u toku 2010. godine, pored rada na ranijim aplikacijama i programima i njihovom ažuriranju, nastavljena je izrada novih aplikacija za istraživanja koja se sprovode zbog kompatibilnosti podataka, kao i proizvodnje podataka, u skladu sa zahtjevima Eurostata i to:

- Popis poljoprivrede,
 1. Aplikacija za kontrolu kontigenata,
 2. Aplikacija za logičku i računsku kontrolu,
 3. Aplikacija za postpopisno istraživanje,
- Rad na aplikaciji MetaData,
- Aplikacija za Pilot kvartalno istraživanje o rashodima i poljoprivrednoj proizvodnji gazdinstava,
- Aplikacija za istraživanje – QSOS (kvartalno istraživan),
- Aplikacija za istraživanje ŠO-R/K ,
- Priprema obrazaca za popis poljoprivrede,
- Opremanje sale za unos podataka, kao i instaliranje mreže i opreme za Popis poljoprivrede,
- Ažuriranje novog Web sajta,
- Instalacija eDAMIS-a (program za transfer podataka Eurostat– u),
- IT podrška uvođenju nove klasifikacije djelatnosti NACE Rev2, uvođenju nove klasifikacije zanimanja i reviziji podataka spoljne trgovine od 2005. do 2009. godine,
- Vraćanje vremenskih serija po novoj kalsifikaciji djelatnosti NACE Rev2 za istraživanja: Rad-1, INV01, Završni računi za preduzetnike, GRAĐ 31,
- Popis stanovništva,
 1. Aplikacija za unos,
 2. Aplikacija za šifriranje škola, zanimanja i djelatnosti,
 3. Aplikacija za kontrolu kvaliteta i obuhvata Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova u 2011.godini,
- Aplikacija za potrebe novog načina prikupljanja podataka o migracijama i za istraživanja DEM1 i DEM2 (podaci se dobijaju u elektronskoj formi iz MUP-a),
- Aplikacija za pilot istraživanje Upotreba informaciono – komunikacionih tehnologija u preduzećima.

U okviru publicističke djelatnosti Zavoda, osim saopštenja koja su već navedena, izdate su i sljedeće publikacije:

- Mjesečni statistički pregled dvanaest brojeva,
- Saopštenja: 133 broja,
- Crna Gora u brojkama za 2010.godinu,
- Statistički godišnjak Crne Gore za 2010.godinu.